

A lovak féregélősködői elleni gyógyszeres védekezés vajon elég hatékony-e?

Farkas Róbert

SZIE ÁOTK Parazitológiai és Állattani Tanszék, 1078 Budapest, István u. 2.

Farkas.Robert@aotk.szie.hu

Az utóbbi évtizedben a lótarok és a lovak számának növekedése tapasztalható hazánkban. Az országban járva egyre több helyen lehet látni legelésző lovakat. Ahhoz azonban, hogy az értékes állatok egészségét megőrizzék, az állatorvosokon kívül az állatok tulajdonosainak, gondozóinak is tudnia kell, hogy számos élősködő fordulhat elő a lovakban, amelyek ellen időnként vagy rendszeresen, de védekezni kell. A parazitáknak nevezett élősködők legtöbbször nem okoznak szembetűnő tünetekkel járó megbetegedéseket. Emiatt sokan nem is gondolnak az ezek elleni védekezésre, holott az állatokban tartózkodó férgek, így vagy úgy, de kedvezőtlenül befolyásolja a lovak egészségi állapotát, teljesítményét. A paraziták elleni védekezés azért is fontos, mert többször fordulnak elő olyan esetek, amikor a féregélősködők súlyos megbetegedést, sőt nem egyszer az igen értékes lovak elhullását okozzák. Mivel magyarázhatók ezek az esetek? Egyfelől azzal, hogy tudatlanság, hanyagság vagy takarékosági okok miatt nem féregtelenítik az állatokat. Szerencsére az ilyen esetek ritkák, de sajnos előfordulnak. Gyakrabban lehet találkozni olyan állatokkal, amelyeknél a férgek az időszakosan vagy rendszeresen végzett kezelések ellenére okoznak komoly károkat. Ezekben az esetekben felvetődik a kérdés, hogy ez hogyan lehetséges. A legtöbb lovas tudja, hogy kezelnie kell az állatait valamilyen parazitaellenes szerrel, de ez nem vagy csak részben hatásos. Sokan úgy féregtelenítik a lovakat, hogy előtte nem tudják, hogy vajon fertőzöttek-e az állatok, és ha igen, akkor milyen parazitákkal. Az ilyen esetekben az állattartó azzal nyugtatja meg magát, hogy elvégezte vagy elvégeztette a féregtelenítést. Az ilyen szemlélet azonban több szempontból is káros. Lehet, hogy nincs szükség az adott féregtelenítésre és emiatt feleslegesen költöttek gyógyszerre. Hasonló mondható el azokról, akik nem megfelelő készítménnyel, nem az előírt adaggal, nem annyiszor és/vagy nem a megfelelő időpontban végzik el a kezeléseket. Az ily módon történő féregtelenítések, az elmondottakon túl, azzal a veszéllyel is járhatnak, hogy a rendszeresen használt hatóanyagokkal szemben, előbb- vagy utóbb rezisztencia alakulhat ki a férgekben, azaz nem vagy csak részben tudják a szerek elpusztítani a parazitákat. Mindezek figyelembe vételével az a lovas jár el ésszerűen és

szakszerűen, aki bizonyos időnként szakemberrel először elvégezteti az állat(ok) parazitológiai vizsgálatát, majd a kezelő vagy a vizsgálatot végző állatorvos tanácsára hallgatva védekezik a lovak parazitái ellen. Erre azért is szükség van, mert bár itthon is több korszerű, ún. széles hatásspektrumú készítmény van forgalomban, de ezek nem mindegyike rendelkezik azonos hatékonysággal a féregélősködők ellen.

A féregtelenítések és a férgek okozta kártétel(ek) közötti sajátos összefüggésre igyekszünk rámutatni két parazitás bántalom kapcsán, amelyek más országokban megfigyeltekhez hasonlóan, itthon is komoly állat-egészségügyi és gazdasági kárt okozhatnak a legelőre járó lovak körében.

Galandférgesség

A lovak galandférgessége régóta ismert parazitózis, de hosszú időn át úgy gondolták, hogy ritkán fordul elő, és nem okoz állat-egészségügyi problémát, mivel csak elvétve állapították meg. A kutatások eredményei azonban arra engednek következtetni, hogy a vékony- és főleg a vastagbélben élősködő galandférgek (1. kép) számuktól függően befolyásolják az állatok egészségi állapotát, szerepük lehet a kólikás tünetek kialakulásában. Ahol megkapaszkodnak, ott a bél nyálkahártyájának mélyre terjedő gyulladása, majd fekély alakulhat ki. Számuktól függően, leggyakrabban a vékonybél és vakbél találkozásánál a bél ürege részben vagy teljesen elzáródhat (2. kép). Több kutató azt állítja, hogy a férgek számától függően a galandférgesség kockázati tényező a kólika kialakulása szempontjából, mivel a hurutos bélgörcs kb. 20-szor nagyobb valószínűséggel fordulhat elő az ilyen lovaknál. A galandférgek miatt bélcavarodás, a bélfal betüremkedése vagy megrepedése, hashártyagyulladás és ezek miatt az állat elhullása következhet be. A lovak fertőzöttségének a megállapítása nem mindig könnyű, szakértelmet igényel. A galandférgesség hazai térhódítása részben azzal magyarázható, hogy a forgalomban lévő féregellenes készítmények között alig van olyan, ami ezek ellen is hatásos.

Kis strongylidák lárvái okozta kártétel (lárvális cyathostominosis)

A lovak vakbelében és vastagbelében számos fonálféregfaj fordulhat elő. Ezeket részben méretük alapján ún. nagy és kis strongylidáknak nevezik (3. kép). Hosszú időn át csak a nagy strongylidáknak tulajdonítottak jelentőséget, mivel a lovakban vándorló lárváik gyakran

okoztak kólikás tüneteket, olykor működési zavart a májban vagy hasnyálmirigyben. Az utóbbi évtizedekben végzett megfigyelések szerint, feltételezhetően a széles hatásspektrumú endektocidok (ivermektin, moxidectin) elterjedt használata miatt ezeknek a férgeknek a jelentősége háttérbe szorult. Ezzel egy időben mind többen mutattak rá a „kis strongylidák” kártételére, amit azzal magyaráznak, hogy a féregellenes készítmények többsége nem vagy csak részben hatásos a vastagbél nyálkahártyájában fejlődő lárvák (4. és 5. kép) ellen. Az esetek többségében a lárvák nem okoznak klinikai tüneteket, de a fertőzött lovaknak rosszabb a takarmányértékesítése, teljesítményük csökken. A klinikai tünetek kialakulásában azok a lárvák játszanak szerepet, amelyek fejlődésüket hónapokra megszakítva, a bélfal említett helyein tartózkodnak a tél folyamán, és csak tavasszal válnak ivaréretté. A tél végén, a tavasz elején a vastagbélben tömegesen, nem ritkán több százezer számban fejlődésüket folytató lárvák súlyos klinikai tüneteket, sőt az állatok elhullását is okozhatják. Ekkor szünni nem akaró hasmenés jelentkezik, ismétlődő kólikával társulva. Rövid időn belül jelentős testtömeg-csökkenés alakulhat ki. Megfigyelték, hogy a féregtelenítésnek szerepe lehet a tünetek jelentkezésében! A lárvák ellen nem vagy csak részben hatásos készítmény adását követően a kifejlett férgek eltávoznak a bélből, de ez, ma még nem ismert módon, serkenti a nyálkahártyában tartózkodó lárvák továbbfejlődését. Emiatt a férgek lárvái okozta tünetek és károk nem ritkán a rendszeresen féregtelenített lovaknál, a kezelést követő két héten belül jelentkeznek! Ha időben és szakszerűen történik a lovak kezelése, úgy a lárvális cyathostominosis néhány hét alatt gyógyítható. A kis strongylidák lárvái ellen azonban mindössze néhány hatóanyag hatásos. Az ivermektin nem, a moxidectin csak részben az. Kiváló hatású a fenbendazol, amit öt napon át kell adni. Fertőzött legelőre járó állatok kezelését késő ősszel célszerű elvégezni.

Befejezésül ismételten szeretnénk kihangsúlyozni, hogy a lovak egészségének a védelme érdekében figyelmet kell fordítani a féregélszűrés elleni védekezésre. Ez azonban csak akkor lesz hatékony és egyben gazdaságos, ha szakemberek végzik a szükséges vizsgálatokat, a megfelelő készítmény(ek) kiválasztását és a védekezési program elkészítését.